

MINA SEX KYRKOHERDAR

Av Claes Hammarström, Harads

Det började skymma. Den lilla Anglian skumpade fram i den kalla januariaftonen. Vi skrev 1951. Jag passerade nu Harads för första gången.

Edefors röda kyrka 1928-51

– Det där är Edefors kyrka, sa bilföraren och pekade uppåt backen på en stor byggnad, som verkade svart i det svaga ljuset. Inte anade jag då, att jag några månader senare skulle sitta vid orgeln i denna kyrka som skolkantor. En tjänst som jag sedermera skulle inneha större delen av mitt yrkesverksamma liv.

När jag den 24 augusti 1951 återkom var kyrkan nymålad i vitt med dörrar och luckor i gult. Vilken skillnad. När vi nu passerar kyrkan skimrar den på långt håll som ett litet smycke i den flödande fasadbelysningen.

Mängder av minnen dyker naturligtvis upp efter drygt femtio år i bygden. Därför begränsar jag mej denna gång till att berätta om mina möten med sex kyrkoherdar och arbetet med vården av vår egen Edefors kyrka.

Min första kyrkoherde var Gustaf Backlund, som kom till edeforsbygden 1945. Det visade sej, att hans hustru Gunhild och min mor Signe var klasskamrater i Luleå flickskola. Vi kände oss därför genast som ”gamla bekanta”.

Gustaf var rätt ensam under veckorna, då hustrun och de tre barnen bodde i Boden. Barnen gick i läroverket, där Gunhild undervisade, men collien Caress följde troget med Gustaf under veckorna. På lördagseftermiddagen hämtades familjen hem till den rymliga prästgården.

Men snart kom ungdomsgruppen som skulle sysselsättas och ”hållas i gång”. Tillsammans fullbordade ungdomarna den stora kormattan med 1000-tals knutar, som till i år prytt koret, då den ersattes med en ny.

Efter söndagens gudstjänst bjöds det ofta på kyrkkaffe i prästgården, och efter några timmar var det dags att skjutsa ner familjen till Boden igen. Som var och en kan förstå blev privatlivet – kort men intensivt.

Men en dag var Gustaf extra glad. Ett ”dollargrin” i beige-grönt av märket Chevrolet stannade bredvid mej och ur klev Gustaf stolt som en tupp. Han berättade om alla specialiteter just denna nya modell hade.

Lilla Annika Borggren-Björngrim tackar fru Gunhild Backlund. Gustaf Backlund överlämnar dopkrucifix till kyrkvård Robert Harlin dec -58

Gustaf var mycket road av trädgårdsskötsel. Blommorna i kyrkan kom i många år från hans täppa, så församlingen ”slapp komma uti nå’ kostnader”.

Första advent 1958 tog vi avsked av familjen Backlund, som flyttade till Norrfjärden. Inför avskedet invigdes dopaltaret med krucifix och dopfunt. Det var till stor del en avskedsgåva från Gustaf med familj.

Från Umnäs i Västerbotten kom vår nye herde Martin Nordfeldt, som bl a tjänstgjort i Afrika mer än trettio år. Han var nu sextio år och vi skulle tillsammans få uppleva några år, när det sjöd av liv i bygden. Laxede kraftverk sattes i gång, byn växte. Ny skola och badhus byggdes. Vatten och avlopp, nya vägar, gatubelysning och ny bebyggelse tillkom.

Då byn saknade vägnamn firade folkhumorn triumfer, när något nytt bygge skulle namngivas. Från den här tiden känner vi igen ”Negerbyn, Little Rock, Övertorneå, Petsamo och Cuba.”

Martin var mycket intensiv och kraftfull. På de fem åren han var här ordnades: oljeeldning i kyrkan, toaletter, nytt bårhus, nya mattor och – vårt första församlingshem.

Några händelser kring tillblivelsen av detta är värdt att räddas till eftervärlden. Efter kontakter med Majblommeföreningen, som hade en barnkoloni vid älven

kunde denna övertas. Skulle den kunna flyttas upp bredvid kyrkan? Efter förberedelse med grund och vatten och avlopp var det en stor stund, då huset kunde sänkas ner på plats. Och allt klaffade!!!

Har ni varit ”stoltestare”? Martin hade fått en mängd stolar passande till församlingshem från olika stolfabriker. ”Provsitt och betygsätt, så vi får fram det bästa förslaget”! Det funkade otroligt, då stolarna än i dag är till belåtenhet.

Martin ville absolut ha oljeuppvärmning. En närvarande nämnde ordet ”fliseldning”, varvid Martin raskt fastslog: ”Då avgår jag!” Gissa att det blev olja. (Man slapp ju därigenom kostnaden för en speciell eldare och extra vaktmästare.)

Många kände sitt ansvar och många dagsverken gjorde att vi på kort tid fick ett fungerande församlingshem. Enkelt – men funktionellt.

Den Nordfeldtska prästgården var något helt extra. I entrén i trappuppgången hängde en flera meter lång elefantsvans. I vardagsrummet fanns underbara horn av kända och okända djur. Ett strutsägg stort som en fotboll dekorerade bokhyllan och ovanför en sittsoffa kunde man på väggen se något som visade sej vara en AP-rya!!!

Martin, välmenande värd, serverade ofta läsk ur två flaskor samtidigt. (Då gick det fortare.) Ingen behövde undra, när det var dags att gå hem. Martin hade ett bra knep: ”Innan ni nu går hem sjunger vi en psalm. Tack ska ni ha för i kväll.” Efter väl förrättat värv flyttade fru Ingeborg och Martin hösten -64 till Norrköping.

Ansgarsflickorna. Komminister Eric Furubo med fru Elsa och kyrkoherde Aronsson framför församlingshemmet.

Från Kiruna kom Evert Aronsson, makan Blenda och fyra barn som vår nya kyrkoherdefamilj.

Evert hade stort intresse för hembygdsforskning och under hans tid började vår hembygdsförening alltmer att växa fram och hembygdsboken ”Glimtar från Edeforsbygden” började utges kontinuerligt.

Midsommarfesten på Kläppgården startade, och den har nu vuxit ut till en årligen återkommande tradition.

Läktarorgeln, som beställts under ”de goda” åren med Martin, var nu färdig och våren -69 fick Evert och alla i församlingen uppleva glädjen att inviga den. På orgelpallen var det ”storfrämmande”. Domkyrkoorganisten Rolf Ericzon var solist och Edefors nystartade orkester med kyrkokören medverkade också. Orgelkostnaden 110 000 kr verkade hög, tyckte en del. Men att det var en klok satsning i rättan tid kan vi i dag konstatera med facit i hand. Nu är vår

Claes Hammarström vid stora orgeln, invigd 1969.

församling hälften så stor och i dag kostar en likvärdig orgel 1 500 000 kr, och det hade varit väl tungt att betala i dag.

Arne Lundholm hette vår nye herde 1969. Han kom närmast från Boden.

Under studietiden i Uppsala hade han tillhört kören Orfei’ Drängar. Äntligen fick jag en herde, som kunde sjunga de liturgiska delarna i gudstjänsten. Och i körens basstämma fick jag hjälp, när det behövdes.

Arne var en praktisk man, bl a snickarkunnig sedan ungdomen. Detta gjorde att han köpte skräddaren Armand Sandbergs hus och började att renovera för att efter sin pensionering ha det som sin privata bostad.

I kyrkan hände en hel del. Uppvärmningen skedde nu med el. Ringningen blev även eldriven och en stor händelse – skogskyrkogården invigdes. Tiden går. När jag började 1951 hade just nya kyrkogården nedanför kyrkan iordningställt, men sedan länge har vi nu öppnat skogskyrkogården.

I samband med 50-årsjubileet 1978 iordningställdes brudkammaren och förvaringsrum för de kyrkliga textilierna. Korfönstret med motivet ”Det är en ros utsprungen” insattes. Kören fick egna körkåpor och mässhake och antependium till fastan anskaffades.

Arne Lundholm förrättar vigsel -79

Många oförut-
sedda händelser har
förstås inträffat.
Här en ovanligare.
Vid en begravning
utbröt ett våldsamt
åskväder. All el
slogs ut. En cello-
solist skulle tack
och lov medverka.
Han kunde ge ton
till slutpsalmen.
Jag tog upp
melodin och Arne
föll genast in, så vi
kunde leda menig-

heten genom psalmen.

– Spela du utgångsmusiken, viskade jag åt cellon.

– Jag ser inget!

– Följ mej! Jag tog notställ och stol till fönstret längst bak på läktaren. I det svaga skenet spelade min gamle vän "Ave verum corpus" av Mozart. Hela begravningshögtiden hade kunnat genomföras – trots allt!

En påskdagsmorgon hade vi kommit till utgångsmusiken "Och avgrunden bävar": PANG! varefter orgeln vred sig i konvulsioner för att helt tystna. De chockade församlingsborna undrade förstås vad som hänt. Förklaringen var att orgelbälgen brast, men tack och lov var felet lätt avhjälpt. ("Ja allt va' man ska genomgå!")

1978 återsåg vi Michael Hakalax, som tjänstgjort här en kortare tid som komminister. Han var ung, entusiastisk och – biltokig. Jag frågade honom, om han var nöjd med sin engelska racerbil. Michael konstaterade att bilen utrustats med LUCAS elsystem. LUCAS som förmodligen uppfann mörkret. Han var tydligen inte helt nöjd. Vi skulle

Kyrkvärd Inge Baeckström avtackar familjen Hakalax -88

tjänstgöra tio år tillsammans.

Åtminstone vid två tillfällen har kyrkan varit överfylld. Första helgen skulle det vara radioutsändning. Kör, orkester och en talrik menighet var församlade och Michael meddelade efter predikan: "Alla är välkomna till nästa helg, för då gifter jag mej." Gissa att det var kropptjockt.

Under den här tiden byggdes "vaktmästeriet" med dubbelgarage och bl a traktor. Nu fick "grabbarna" det betydligt lättare. Och data gjorde sitt intåg. Ringningen kunde nu ställas in i förtid.

1979 rullades konsertflygeln in. Ett utsökt komplement till kororgeln från 1963 och ett fint stöd vid körens uppsjungningar.

Kyrkomusikaliskt var första advent 1986 en stor dag. Michael överlämnade i koret de nya koralböckerna, som skulle ersätta 1937 års. Vi hade i samband med församlingsaftnar tränat in många av de nya melodierna. Sällan använda psalmer hade nu blivit ersatta av nya mer tidsmässiga.

Redan i dag har vi med "Psalmer i 90-talet" fått ytterligare ett 100-tal. Över 900 finns nu att välja på.

Efter hösten -88, då Michael med familj flyttade till Nordmaling, stiftets sydligaste församling, saknade vi kyrkoherde och fick vänta till våren -89, då Lennart Åström kom och tog över arbetet.

Kyrkoherde Lennart Åström avtackar kantor Claes Hammarström december 1994

Vi for på många kurser, för nu skulle ny mässmusik och nya gudstjänstformer introduceras. Det var en rik tid, då man fick möta kolleger och få till livs hur olika problem kunnat lösas på andra håll.

Det gamla församlingshemmet började nu kännas slitet, varför Lennart tog på sig ansvaret att undersöka förutsättningen att klara av att göra ett nytt. Efter mängder med kontakter, möten och skriftväxlingar kunde gamla läkarbostaden

invigas advent -93, som vårt nya församlingshem. Det gamla blev vävstuga, där ett 20-tal vävstolar sattes upp.

Men kyrkans underhåll då? Elledningarna från 1928 måste ju ersättas, och nu är allt utbytt samtidigt som larm och brandvarnare installerats. Ny ljudanläggning med mikrofoner och ”mygga” underlättar mycket.

Tyvärr reste Lennart Åström redan år 1998 till Rotterdam som sjömanspräst. Men efter fem år där är han nu nära oss i Gammelstad.

I detta sammanhang måste nämnas, att många edeforsbor under årens lopp skänkte ett antal värdefulla gåvor. Några exempel: altarkandelabrarna, korfönstret, dopaltarets vepa och dopfunt, psalmtavlan, kormattan, ljusgloben, brudkronan och mycket annat.

År 2003 och 2004 har kyrkan ommålats, kyrkgolvet slipats, och nya mattor beställts, så vi kan glädja oss åt att vår nye kyrkoherde Stig Sundström med kyrkorådets hjälp för arvet vidare så, att nästa generation kan ta över en välskött Edefors kyrka.

Jag vill gärna avsluta dessa rader med ett exempel på hur värdefull en psalm kan vara i ”nödens stund”. 1956 på sommaren gifte jag mej med min Ulla och skulle flytta in i den nybyggda tjänstebostaden. Vi möttes av vår vigselpräst Lester Wikström, som redan flyttat in i huset. Han berättade, att oljetanken läckte och att all olja hade runnit ut i avloppet. Hur agerar vi? Kommunalkontoret fick en skrivelse undertecknad av oss båda lydande: ”Se psalm 44:1. Vad är att göra?”

Kassören lyckades så småningom komma över en psalmbok och läste: ”SE KÄRLET BRAST OCH OLJAN ÄR UTGJUTEN, DESS DOFT UPPFYLLER VÄR(L)DENS SORGEHUS...” Oljetanken reparerades, och ny olja påfylldes utan kostnad!!! Se där vad en psalm kan betyda för vardagslivet.

Edefors kyrka 2004